

Noora Partanen

Koira-avusteinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa

Kandidaatintutkielma

KASVATUSTIETEIDEN JA PSYKOLOGIAN TIEDEKUNTA

Varhaiskasvatus

2024

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta

Koira-avusteinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa (Noora Partanen)

Kandidaatintutkielma, 32 sivua, 0 liitesivua

toukokuu 2024

Tässä kandidaatintutkielmassa käsittelen koira-avusteista pedagogiikkaa varhaiskasvatuksen kontekstissa. Tutkielmassa esitellään koira-avusteisen pedagogiikan hyötyjä sekä haasteita koira-avusteisen pedagogiikan toteutuksessa. Esittelen myös keinoja koira-avusteisen pedagogiikan mahdollistamiseen varhaiskasvatuksen kentällä sekä konkreettisia toimia, joilla koiraa on mahdollista hyödyntää kasvatustyössä. Tutkielmassa tuodaan esiin myös eettistä näkökulmaa koirien käytöstä ja hyödyntämisestä.

Koira-avusteinen pedagogiikka on Suomessa vielä harvinaista ja aiheen sisältä tarvitaan lisää tutkimusta. Kansainvälisellä tasolla olen hyödyntänyt eri tutkimuskirjallisuutta ja vertaisarvioituja artikkeleita, jotka käsittelevät koirien käyttöä kasvatustyössä sekä koulussa, että varhaiskasvatuksen kentällä. Tämä kandidaatintutkielma on toteutettu kirjallisuuskatsauksen muodossa. Tavoitteena tutkimukselle on saada uutta ajankohtaista tietoa koirien käytöstä varhaiskasvatuksen kentällä osana lasten oppimista.

Tutkielman tuloksissa korostui erityisesti neljä eri aihealuetta, jotka vaikuttavat koira-avusteisen pedagogiikan toteutukseen varhaiskasvatuksessa. Tuloksissa korostui erityisesti koira-avusteisen pedagogiikan hyödyt erityisesti puheenkehityksen, fyysisen oppimisen ja tunnetaitojen kannalta. Myös keinot koira-avusteisen pedagogiikan toteutukseen varhaiskasvatuksessa ovat merkittäviä, sillä näiden keinojen avulla myös asiasta tietämätön saa käsityksen toiminnan vaatimuksista. Tuloksissa merkittävää oli myös haasteet koira-avusteisen pedagogiikassa, joista eri allergiat olivat suurin teema. Eettisyys tuli myös esiin tuloksissa erityisesti koirien käytön ja hyödyntämisen ihmisen tarpeiden näkökulmasta. Koirien merkitys ja vaatimukset toiminnan onnistumiselle myös koiran tarpeet huomioiden.

Tuloksista voidaan päätellä, että koira-avusteisella toiminnalla on paljon erilaisia hyötyjä, mutta toiminnan toteutuminen ei ole niin yksinkertaista. Toiminnan suunnittelu vaatii usean eri näkökulman huomioonottamista ja vankkaa yhteistyötä koiran ohjaajan sekä lasten vanhempien kanssa.

Avainsanat: koirat, varhaiskasvatus, koira-avusteinen pedagogiikka, toiminta, eettisyys, hyödyt, haasteet

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Teoreettinen viitekehys	6
2.1	Lapsen ja eläimen välinen suhde.....	6
2.2	Varhaiskasvatus	7
2.3	Pedagogiikka.....	8
2.3.1	<i>Koira-avusteinen pedagogiikka</i>	9
3	Tutkimuksen toteutus	11
3.1	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymys.....	11
3.2	Tutkimusmenetelmät.....	11
3.3	Tutkimusaineisto ja sen luotettavuus	13
4	Tulokset	15
4.1	Koira-avusteisen pedagogiikan hyödyt.....	15
4.2	Päiväkotikoirien toiminnan mahdollistaminen varhaiskasvatuksessa	17
4.2.1	<i>Haasteet koira-avusteisessa pedagogiikassa</i>	18
4.3	Koira-avusteisen toiminnan eettisyys	20
5	Johtopäätökset	23
5.1	Jatkotutkimus	25
5.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	25
6	Pohdinta	27
	Lähteet	28

1 Johdanto

Tässä kandidaatintutkielmassa tutkin, kuinka koiria olisi mahdollista hyödyntää varhaiskasvatuksen pedagogiikassa ja erityisesti arjen tilanteissa kenttätyössä. Lemmikin merkitys lapselle voi olla hyvin moninainen (Lock, 2019). Eläinten kanssa lapsilla on mahdollisuus oppia uutta ja kehittää itseään. Lapsen ja koiran välinen suhde voi olla yhtä voimakas, kuin lapsen ja läheisen ihmisen (Sokal, 2019). Koirat luovat uusia mahdollisuuksia kommunikaatioon lapsen kanssa sekä koiran kanssa vuorovaikutus tuo tunteen, että joku ymmärtää juuri sellaisena, kuin on. Lapsi voi kokea helpommaksi puhumisen eläimelle, kuin ihmiselle (Hautamäki, 2021). Koirien ja muiden eläinten läsnäolo varhaiskasvatuksessa ei ole täysin yksiselitteistä. Opetushallitus (n.d.) on laatinut yksiselitteiset, mutta tiukat ohjeistukset vaatimuksista, joilla koira on mahdollista ottaa mukaan kasvatustyöhön. Nämä ohjeet ovat koottu opetushallituksen sivulle, josta jokaisen opettajan tai muun toimintaa järjestävän tahon on mahdollista katsoa, mitä koira-avusteissa toiminnassa tulisi ottaa huomioon ja näiden avulla punnita sopiiko toiminta esimerkiksi omaan varhaiskasvatusyksikköön (OPH, n.d.). Kuitenkin koirien käyttö myös esimerkiksi varhaiskasvatuksen kentällä on nousussa oleva ilmiö ja kysyntää toiminnalle löytyy (Lundell & Haapasaari, 2013). Tässä kandidaatintutkielmassa tulen myös pohtimaan eettistä puolta liittyen koiran käyttöön kasvatustyössä.

Varhaiskasvatuksen arjessa lasten tarinointi ja jutustelu on hyvin suuressa osassa työtä. Lapset kommentoivat usein erityisesti läheisille aikuisille tapahtumiaan päiväkodin ulkopuolella. Lapsi haluaa tuoda itsensä esiin ja olla tärkeä jollekin. Varhaiskasvatuksen ammattilaisella on suuri merkitys siinä, kuinka lapsi tuntee itsensä huomioon otetuksi, arvostetuksi ja tärkeäksi (Opetushallitus, 2022). Työssä olisi tärkeää pystyä olemaan läsnä ja tuomaan lapsille mahdollisuus kertoa heitä koskevista asioista. Varhaiskasvatuksen ammattilaisella tulisi olla konkreettisia keinoja siihen, kuinka lapsella on mahdollisuus ja oikeus osallisuuteensa omassa kasvuympäristössään (Pihlainen, Reunamo & Kärnä, 2019).

Aihetta pohtiessa merkittäväksi nousi myös omat kokemukset koirista päiväkodeissa. Itselleni ei ole kokemusta varsinaisesti koirasta pedagogisena välineenä, mutta olen pystynyt työssä hyödyntämään omia koiria välillisesti. Olen saanut todella kovassa raivokohtauksessa olevan 3-vuotiaan rauhoittumaan pelkästään näyttämällä kuvia omista koiristani. Lapset ovat yleisesti suhtautuneet omiin eläimiini äärimmäisen kiinnostuneesti ja olen saanut useita onnistuneita kasvatustilanteita juuri koirien kuvia näyttämällä. Lapset ovat todella saaneet koirista muuta

ajateltavaa ja he ovat mm. keksineet koiristani tarinoita ja miettineet, mitä he kotona tekevät juuri silloin, kun minä olen töissä päiväkodissa. Usein palatessani tuttuun päiväkotiin sijaistamaan ensimmäisenä tietyt lapset kysyvät missä koirani ovat ja mitä he ovat tehneet. Koen tämän itselleni merkittävänä motivaattorina erityisesti tehdessäni tätä kandidaatintutkielmaa.

Aiheeseen liittyviä tutkimuksia on olemassa jonkin verran ja niistä saaduista tuloksista positiiviset vaikutukset ovat erityisesti läsnä. Esimerkiksi eläimen läsnäolon on todettu vähentävän stressiä, levottomuutta ja aggressioita, minkä lisäksi se voi lisätä motivaatiota ja sosiaalista vuorovaikutusta (Hautamäki, 2021). Tutkimustuloksissa mielenkiintoista oli, kuinka esimerkiksi Pihlaisen, Reunamon & Kärnän (2019) tutkimuksessa perhepäivähoidossa olevat lapset toivat esiin eläimet mukavina asioina varhaiskasvatuksessa, kun taas päiväkodissa olleet lapset eivät tuoneet sitä esiin. Mitä perhepäivähoidossa olevaa voisimme tuoda myös päiväkodin arkeen, jotta eläinten ja erityisesti koirien osuus lasten elämässä tulisi esiin?

Kandidaatintutkielman aihe on myös itselleni henkilökohtainen, koska oma kokemukseni koirista on aina ollut äärimmäisen positiivinen, minkä lisäksi oma suhteeni koiriin on äärimmäisen läheinen. Oma koirani työskentelee itselleni avustajakoirana ja haluaisin tulevaisuuden ammattissa hyödyntää koiria kasvatustyön välineenä. Opettajat, jotka sisällyttävät eläimiä luokkahuoneisiinsa, myötäilivät lemmikkejä omistavia vanhempia ylistäessään erilaisten lemmikkieläinten erityisesti koirien etuja lasten vastuullisuuden ja huolehtimisen opettamisessa (Melson & Fine, 2019). Itse koen, että omassa lapsuudessani koirien läsnäolo on tehnyt suuren vaikutuksen ja rohkaissut itseäni ujona lapsena vuorovaikutukseen muiden lasten ja aikuisten kanssa. Eläimissä on jotakin, mikä vetää ihmisiä ja erityisesti lapsia puoleensa ja motivoi erilaisiin toimiin (Melson & Fine, 2019). Aihetta on tärkeä tutkia, jotta voimme ymmärtää lasten suhteita heille läheisiin koiriin ja tutkia vaikutuksia esimerkiksi vuorovaikutuksen ja keskittymiskyvyn kannalta. Lisäksi varhaiskasvatuksen ammattilaisella tulisi olla ymmärrys esimerkiksi siitä, kuinka toimia, jos lapsi menettää lemmikkinsä. Tärkeä asia kandidaatintutkielmassa on myös huomioida koiran hyvinvointi ja kuinka koiralle varmistetaan arvokas ja hyvä kohtelu kasvatuskäytössä eikä esimerkiksi aiheuteta turhaa stressiä eläimelle.

Koronavuosien aikana lemmikkien erityisesti koirien suosio on kasvanut ja yhä useamassa suomalaisessa perheessä on jokin lemmikkieläin. Aihe on yhteiskunnallinen ja merkitysten oivaltaminen luo meille uutta tietoa myös eläimistä.

2 Teoreettinen viitekehys

Kerron seuraavaksi kandidaatintutkielmani kannalta oleellisia käsitteitä, jotka ymmärtämällä on mahdollista seurata tutkimuksen kulkua paremmin. Käsitteet ovat mahdollisimman ymmärrettävässä muodossa ja ne ovat keskeisiä kandidaatin työn kontekstissa. Käsitteitä on kolme ja ne ovat lapsen ja eläimen välinen suhde, varhaiskasvatus ja pedagogiikka, jonka kanssa esitellen myös koira-avusteisen pedagogiikan.

2.1 Lapsen ja eläimen välinen suhde

Perheissä, joissa on lapsia sekä lemmikkieläimiä kehittyy suhde myös lapsen ja eläimen välille. Vahva suhde lemmikkieläinten ja lasten välillä on jo hyvin vanha ilmiö, mutta yhtä aikaa koko ajan kehittyvä ja uudenlainen (Ikäheimo, 2013). Lapset peilaavat omia vanhempiaan ja heidän käyttäytymistään eläimiä kohtaan. Jos perheessä on lapsen syntyessä jo valmiiksi lemmikkieläin, sen merkitys on lapselle suurempi, kuin lapselle, jonka perheessä ei ole koskaan ollut lemmikkiä. Vuonna 2013 suomalaisissa perheissä on ollut arviolta yli kuusisataa tuhatta koiraa ja sitä enemmän muita lemmikkejä, kuten kissoja (Ikäheimo, 2013). Tällä hetkellä luku on siis todennäköisesti suurempi eli lemmikit koskettavat kasvavassa määrin yhä useampaa lasta.

On tärkeää ymmärtää ja osata erottaa lemmikin ja lapsen välinen suhde kotioloissa ja esimerkiksi päiväkodissa ja koulussa tapahtuvan eläinavusteisen toiminnan välillä (Sokal, 2019). Toimivan yhteistyön takaaminen on tärkeää niin koirien, kuin lasten kannalta. Koirien tulee olla hyvin koulutettuja sekä pitää lasten läsnäolosta ja koiria ohjaavien henkilöiden täytyy olla asiaan perehtyneitä sekä motivoituneita siihen, että koiran käyttö kasvatustyössä olisi mahdollista (Lundell & Haapasaari, 2013). Tutkimustulosten pohjalta positiivisia vaikutuksia lasten ja eläinten välillä on useita erilaisia. Lemmikkieläimen lapsen elämässä on todettu vaikuttavan lapsen parempaan empatiakykyyn, itsetuntoon ja suurempaan kognitiiviseen kehitykseen (Sokal, 2019). Lapset kokevat eläimet itselleen usein läheisinä ystävinä. Esimerkiksi koiran läsnäolo stressaavassa tilanteessa on todettu alentavan lapsen verenpaineen ja sydämen sykkeen takaisin normaalille tasolle (Jalongo, 2005). Lisäksi tutkimuksista on havaittavissa se, kuinka lapsen stressireaktiota on mahdollista vähentää merkittävästi enemmän eläimen läsnäololla, kuin esimerkiksi läheisen opettajan (Jalongo ym., 2004). Vanhempien suhtautuminen lemmikkieläimiin luo perustan myös lapsen ja eläimen välisen suhteen kehittymiselle. Jos vanhempi pitää eläimistä ja opettaa lapsille toimintaa eläimen kanssa sekä sen hoitoa, on todennäköisempää, että lapsi kehittää kasvaessaan myös läheisen suhteen eläimiin. Vanhemmat kokevat, että

lemmikkieläin tuo lapselle lisääntyvää vastuun opettelua, kumppanuutta sekä uudenlaista hauskanpitoa (Melson & Fine, 2019). Myös Jalongon (2005) tutkimuksessa osoitetaan, kuinka terapiakoirat helpottavat lasten lukemaan oppimista.

Kaikki lasten ja eläinten väliset suhteet eivät ole positiivisia, vaikka suurenevissa määrin näin on todettu. Kaikki aikuisetkaan eivät esimerkiksi pidä eläimistä, eikä kaikilla ole edes mahdollisuutta pitää lemmikkiä, vaikka haluaisi (Ikäheimo, 2013). On todettu, että joissakin tilanteissa lapsilla on mahdollisuus esimerkiksi pelätä eläintä, stressaantua eläimen läsnäolosta, pahoinpidellä tai laiminlyödä eläintä tai vaihtoehtoisesti jokin eläin on voinut satuttaa lasta (Melson & Fine, 2019). On erityisen tärkeää pohtia ja ymmärtää yhdessä lasta, jolla on esimerkiksi huonoja kokemuksia eläimistä.

Lapsen ja eläimen välinen suhde on hyvin yksilöllinen ja sen toimivuutta emme voi tietää etukäteen. On tärkeää pohtia esimerkiksi eläinavusteisen toiminnan kannattavuutta erilaisten lapsiryhmien välillä. Vanhemmat pohtivat usein perusteellisesti lemmikin hankintaa lapselle ja ovat yleensä tietoisia ainakin osasta eläimen vaikutuksesta lapsen kasvulle ja kehitykselle (Ikäheimo, 2013).

2.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus koskettaa suurinta osaa meistä jossakin tai useammassakin elämän vaiheessa. Varhaiskasvatuksen määritellään olevan osa suomalaista koulutusjärjestelmää, mutta myös tärkeä vaihe lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen peilaten (OPH, 2022). Varhaiskasvatusta toteutetaan päiväkodissa ja siihen kuuluu erilainen pedagoginen toiminta. Varhaiskasvatukseen ei osallistu vain lapset ja päiväkodin työntekijät. Varhaiskasvatukseen osallistuu myös vanhemmat sekä mahdollisuuksien mukaan myös koirat ja muut eläimet. Usein vanhempien omat kokemukset varhaiskasvatuksesta peilaavat heidän asenteisiinsa ja ennakko-odotuksiin lapsen varhaiskasvatuksen aloituksesta, sillä varhaiskasvatuksen kanssa ollaan uudelleen tekemisissä vasta aikuisiässä (Helenius & Korhonen, 2008).

Varhaiskasvatus on jokaista lasta varten ja sen tulisi pysyä laadukkaana sekä kehittyä koko ajan. Laadukas varhaiskasvatus edellyttää jatkuvaa kehitystä, kenttätyön asiantuntijoiden, koulutuksen ja uuden tutkimustiedon yhteyttä (Helenius & Korhonen, 2008). Laadukas varhaiskasvatus tarvitsee myös laadukkaat ja koulutetut alan ammattilaiset. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen

työ ei ole vain sisältöjen tai taitojen opettamista lapsille vaan kokonaisvaltaista kehitykseen vaikuttamista (Helenius & Korhonen, 2008).

Varhaiskasvatuksesta mieleen tulee helposti varhaiskasvatuskriisi ja päiväkodin henkilökunnan työolot sekä lasten turvallisuus. Varhaiskasvatus on yhteiskunnallisesti tärkeä ilmiö ja aihe. Lapset ovat tulevaisuuden aikuiset ja työntekijät. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on luoda yhdenvertaiset mahdollisuudet jokaisen lapsen kasvulle, kehitykselle ja oppimiselle (OPH, 2022). Hyvä pohja oppimiselle luodaan jo lapsena, mikä on paras sijoitus kaikkien tulevaisuuden kannalta. Alle 3-vuotiaana lapsi elää jo kehityksensä vilkkainta kautta (Jakkula, 2008).

Varhaiskasvatus ei ole pelkästään päiväkodissa tapahtuva ns. kenttätö. Varhaiskasvatus on myös kehittyvä tieteen ala (Helenius & Korhonen, 2008). Varhaiskasvatus on saanut tunnustuksensa kasvatustieteen tieteenalana suhteellisen vähän aikaa sitten. Varhaiskasvatus on mainittu ensimmäisen kerran virallisesti kasvatustieteiden pääaineluetteloon vasta vuonna 2005 (Helenius & Korhonen, 2008).

2.3 Pedagogiikka

Varhaiskasvatuksen arjessa äärimmäisen suuressa roolissa on pedagogiikka ja pedagoginen toiminta. Pedagogiikalla varhaiskasvatuksen arjessa tarkoitetaan monitieteiseen erityisesti tässä tutkimuksessa varhaiskasvatustieteelliseen tietoon perustuvaa, ammattimaisesti johdettua ja ammattitaitoisen henkilöstön toteuttamaa suunnitelmallista sekä tavoitteellista toimintaa lasten etua, hyvinvointia ja oppimista tukien (OPH, 2022). Ammattitaitoinen ja osaava henkilökunta mahdollistaa lapselle parhaan mahdollisen oppimiskokonaisuuden. Pedagogiikalla luomme varhaiskasvatuksen arkeen pohjan, jonka avulla pystymme yhdessä lasten kanssa toimimaan ja oppimaan uutta.

Käsitys lapsista ja lapsuudesta muuttuu koko ajan uuden tutkimustiedon myötä (Karila & Lipponen, 2013). Ymmärrämme lapsia ja heidän kehitystään koko ajan enemmän ja pystymme luomaan uusi toimivampia toimintamalleja. Varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan vaikuttaa moni ulkoinen tekijä, minkä vuoksi pedagogiikka on aikaan sidonnainen ja muuttuva ilmiö (Karila & Lipponen, 2013).

Pedagoginen toiminta lasten kanssa voi olla monenlaista. Lähtökohtana pedagogiselle toiminnalle tulisi pitää sitä, että lapset ovat aktiivisia ja saavat vaikuttaa itse omaan elämäänsä, minkä

lisäksi elämisen tulee rakentua sosio-kulttuurisen ympäristön kanssa yhdessä (Karila & Lipponen, 2013). Toimintaa voidaan siis suunnitella yhdessä lasten kanssa ja heidät tulisi ottaa myös mukaan suunnitteluun. Yleisesti tuttu käsite monelle on kokopäiväpedagogiikka, jolla tarkoitetaan yleisesti sitä, että oppiminen sekä sen kohteet ovat laaja-alaisia, oppiminen on monikanavaista ja sitä tulee tapahtua kaikissa päivän eri tilanteissa lapsilähtöisesti ja opettajan johdolla monipuolisesti (Kettukangas, 2020). Varhaiskasvatuksen opettajan roolissa olemme monikanavaisesti vastuussa lapsista ja heidän oppimisestaan, joten kaikenlaiset tilanteet, jossa pedagogiikkaa on mahdollista toteuttaa, tulee käyttää hyväksi.

2.3.1 Koira-avusteinen pedagogiikka

Lyhyesti määriteltynä koira-avusteinen pedagogiikka tarkoittaa käytännössä koiran ottamista mukaan kasvatustyöhön, mutta asian määrittelyyn vaikuttaa muutkin tekijät. (Schnorr, 2010). Eläinten ja erityisesti koirien käyttö pedagogiikan välineenä on vielä varsin uutta Suomessa. Tutkimusta on tehty suomeksi ja Suomessa heikosti. Erityisesti nykyään kiinnostusta herättää koirien käyttö lasten tuen välineenä päiväkodissa (Jalongo, Astorino & Bomboy, 2004). Koirat mahdollistavat monia uusia tapoja sekä käytänteitä lasten oppimiseen. Koirien avulla lapsen voi olla helpompaa oppia ymmärtämään omaa olemustaan ja toimintansa seurauksia (Jalongo, 2005). Jos lapsi esimerkiksi on vihainen ja huutaa, huomaa hän koirasta, kuinka se pelkää, eikä halua lähestyä lasta. Tällä tavoin hänen on mahdollista oppia, kuinka omalla toiminnallaan hän vaikuttaa myös esimerkiksi kavereihin päiväkodin ryhmässä. Koiran avulla lapsella on mahdollisuus tunnustella viireystilaansa ja huomata omien stressitasojen säätely (Ikäheimo, 2013).

Ympäristön lukeminen on äärimmäisen tärkeä taito lapsen oman hyvinvoinnin kannalta päivittäisessä elämässä. Koira mahdollistaa tämän, koska sen seurassa lapsen on pakko tarkkailla sekä omia, että eläimen liikkeitä ja eleitä, eikä koira valehtele vaan sen käytös on suoraan yhteydessä mieleen (Melson, 2001). Koira-avusteisen pedagogiikan mahdollistaminen on käytännössä vapaaehtoisten toimijoiden varassa ja toimintaan käy ihan tavallinen kotikoira, joka ei pelkää lapsia tai ole aggressiivinen. Suomen Kasvatus- ja kuntoutuskoirat ry (2022) suosittelee koiralla kuitenkin esimerkiksi kaverikoira koulutusta tai Kasvatus- ja kuntoutuskoira ry:n järjestämää kurssia koiran soveltuvuuden varmistamiseksi. Koira-avusteisen pedagogiikan tulee taata turvallinen kohtaaminen sekä lapselle, että koiralle (OPH, n.d.).

Koira-avusteisella pedagogiikalla tavoitellaan usein myös varhaiskasvatusryhmälle yhteistä projektia, jossa koiran läsnäololla saadaan lisättyä kaikkien lasten yhteenkuuluvuuden tunnetta

ja yleistä positiivista ilmapiiriä (Latvala-Sillman & Anundi, 2018). Koira-avusteisella pedagogiikalla siis pyritään vaikuttamaan myös lasten vertaissuhteiden kehittymiseen. Koira-avusteisessa pedagogiikassa myös opettajan kouluttautuminen on tärkeää, jotta toiminta on turvallista ja asianmukaista järjestää (Sandt, 2020) esimerkiksi opettajan tulee pystyä perustelemaan toiminta vanhemmille tai työkavereille, jotka asiasta kysyvät. Opettajan työmäärän lisääntyminen tulee ottaa myös huomioon koira-avusteista pedagogiikka toteuttaessa, sillä toiminnan onnistuminen vaatii muiden pedagogisten toimintatapojen rinnalla usein pidempi aikaisen ajanjakson, jolloin myös resursseja kuluu huomattavasti enemmän (Andersson, 2007).

3 Tutkimuksen toteutus

3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymys

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella ja kuvailla keinoja, joilla koiria olisi mahdollista hyödyntää varhaiskasvatuksen arjessa osana pedagogiikkaa. Tavoitteena on koota koiran ja lapsen välisen suhteen merkityksellisiä piirteitä ja tuoda esiin myös haasteita eläinavusteisen pedagogiikan ympäriltä. Tutkimusaineistojen avulla pyrin tuomaan esiin myös koirien merkityksellisyyttä lasten elämään ja tuoda esiin myös lasten näkökulmaa eläinavusteiseen pedagogiikkaan liittyen. Tutkimuskysymykseni avulla tuon esiin laaja-alaisesti yleiskatsausta koirien käytöstä kasvatustyössä kuvailevan kirjallisuuskatsauksen muodossa, jolloin tutkimustani ei ohjaa ankara kuri ja tarkat säännöt. Näin oma tutkimuskysymykseni muotoutui seuraavanlaiseksi:

”Kuinka koira-avusteista pedagogiikkaa olisi mahdollista hyödyntää varhaiskasvatuksessa?”

3.2 Tutkimusmenetelmät

Tämä kandidaatintutkielma toteutetaan kirjallisuuskatsauksen muodossa. Metodeja tutkimukselle on olemassa useita, mutta kirjallisuuskatsauksessa uutta tietoa pyritään saamaan siten, että tutkitaan jo aiempia tutkimuksia (Salminen, 2021). Kirjallisuuskatsaus metodina tuo paljon uutta omaan tutkimuskysymykseeni. Kirjallisuuskatsauksen toteutuksessa on kaksi eri vaihtoehtoa, jotka ovat integroiva -ja narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Omani toteutan integroivana kirjallisuuskatsauksena, sillä tuon esiin uutta tietoa jo tutkituista aiheista (Salminen, 2011).

Haasteen kirjallisuuskatsauksen toteutukseen tuo aiempien luotettavien tutkimusten löytyminen ja niiden arvioiminen kriittisesti. Lähtökohtana on se, että tieto on tieteellisellä menetelmällä saatua (Salminen, 2021) eli myös aiempien luotettavien tutkimustulosten löytyminen ei ole yksiselitteistä. Kirjallisuuskatsaus on etu omassa tutkimuskysymyksessäni siltä kannalta, että jo aiemmin tehtyjä tutkimuksia soveltamalla ja pohtimalla on mahdollista löytää uusia näkökulmia koiran ja lasten välisen ystävyuden merkityksestä. Myös kirjallisuuskatsauksella tuotettu tieto on tieteellistä. Kirjallisuuskatsauksen tieteellisyyttä ohjaa samat vaatimukset, kuin mitä tahansa metodia mm. julkisuus, kriittisyys ja itsekorjautuvuus (Salminen, 2021).

Tämän tutkielman aiheen merkityksellisyys nousee esiin omassa elämässäni lähes päivittäin. Oma koirani pelastaa henkeni lähes päivittäin ilmaisemalla matalia verensokereita, jotta pystyn

itse vielä toimimaan, eivätkä ne pääse laskemaan hengenvaarallisen matalalle. Aiheenani koirien käytön mahdollisuus tulevassa kenttätyössä luo aivan uudenlaisen näkökulman aiheelle. Itseä kiinnostavaa aihetta on myös helpompi tutkia ja tulokset ovat yleensä omaan elämään merkityksellisiä (Alasuutari, 2011).

Tässä kandidaatintutkielmassa omat kokemukset ja voimakas kiintymys koiria kohtaan luo oman haasteensa. Pysin olemaan mahdollisimman objektiivinen, jotta pystyn tuottamaan tieteellistä ja sitä kautta oikeaa tietoa. Lapset osallistuvat päivittäin paljon perheen lemmikkien hoitoon ja leikittämiseen, kasvaessaan esikoululaisista teini-ikäisiksi, vaikka lasten viettämä aika perheen kesken vähenee merkittävästi heidän kasvaessaan (Melson & Fine, 2019). On siis hyvin yleistä, että jo varhaislapsena lemmikin hoitoon osallistuminen vahvistaa entisestään suhdetta lemmikkiin aikuisena, mikä voi luoda mielikuvia, kuinka tutkimustulosten tulisi mennä. Kirjallisuuskatsauksen tulee sisältää myös kriittistä tarkastelua, jotta se täyttää tieteellisyyden kriteerin (Salminen, 2021). Tuloksia tulee siis arvioida myös siltä kannalta, mikä ei ole lähtökohtainen oma kokemukseni tai mielipiteeni. Mielikuvat esimerkiksi koirista ovat muuttuneet vuosisatojen aikana ja jopa saman kulttuurin sisällä mielikuvat koirista ovat olleet yhtä aikaa hyvinkin eriäviä (Klementtilä, 2013).

Koen, että kirjallisuuskatsaus on omalle tutkimuskysymykselleni eduksi erityisesti sen takia, että jo olemassa olemaa tietoa on mahdollista arvioida sen kautta. Tutkimuksia on yhtä monta erilaista, kuin on tutkijaa ja tutkimukset tuovat aina jotakin uutta tietoa, mikä voi muuttua hyvin nopeasti (Alasuutari, 2011). Lapsia on hyvin erilaisia ja jokaisen perheen lähtökohdat ovat omanlaisiaan, siksi on tärkeää, että tutkimusta tehdessä otetaan huomioon erilaiset tutkimustulokset ja niiden konkreettisuus sekä luotettavuus. Tutkimusta tehdessä on myös tärkeää itse osata tulkita tutkimusta ja tulosten paikkansapitävyyttä. Itse tutkijan ominaisuudessa on tärkeää tuottaa mahdollisimman ymmärrettävää tekstiä, konkreettisten tutkimusmenetelmien avulla, sillä käytännön esimerkit auttavat lukijaa ymmärtämään tulosten tarkoitusta (Valli, 2018). Esimerkiksi lasten omien kokemusten avulla pääsemme konkreettisesti kuulemaan, mitä ajatuksia ja tunteita koirat tuovat lapsille.

Pysin rajaamaan aiheeni vastaamaan tavoitteitani mahdollisimman hyvin. Tuotan tiedon tässä kandidaatin tutkielmassa mahdollisimman kattavasti ja ymmärrettävästi. Koen pystyväni toteuttamaan juuri tästä aiheesta tärkeää, tieteellistä ja monipuolista tietoa. Ymmärrän ja osaan

ottaa huomioon myös kriittisen näkökulman ja olen pohtinut myös eettisiä piirteitä tässä kandidaatintutkielmassani, mikä on äärimmäisen tärkeää tieteellisen tiedon saavuttamiseksi (Alasuutari, 2011).

3.3 Tutkimusaineisto ja sen luotettavuus

Tutkimusaineistot luovat tutkimukselleni äärimmäisen tärkeän pohjan. Hyvää kuvailevaa kirjallisuuskatsausta on mahdoton tehdä ilman luotettavia ja asianmukaisia lähteitä (Valli, 2018). Hyvien lähteiden etsimisessä olen hyödyntänyt erilaisia artikkeleita, joita on vertaisarvioitu. Oman haasteensa luotettavien artikkeleiden löytymiseen on luonut aiheeni tutkimuksen vähäisyys sekä usein myös artikkeleiden ikä. Aiheestani löytyi myös asiantuntijoiden kirjoittamia kirjoja, mitkä lisäävät kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta. Alasuutari (2011) korostaa kirjasaan aineistojen monipuolisuutta, jotta mahdollisimman monenlaiset näkökulmat tutkimusaiheesta tulee esiin.

Tavoitteenani on toteuttaa mahdollisimman puolueetonta ja luotettavaa tietoa tutkimusaiheestani. Tämän tavoitteen vuoksi joudun lähteiden valinnassa tekemään myös oman ajatteluni ja asennoitumiseni kanssa töitä, jotta se ei vaikuta liikaa tutkimuksen tuloksiin. Kirjallisuuskatsauksen teossa tutkija ei ole koskaan täysin irrallaan omista mielipiteistä ja ennakkoluuloistaan, mutta sen huomioonottaminen on tutkimuksen kannalta merkittävää (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Tällä tutkielmalla saan itselleni uutta tietoa tulevaisuuden kenttätyötä varten sekä avaan myös varhaiskasvatuksen henkilöstölle uusia mahdollisuuksia koirien hyödyntämisestä lasten oppimisen näkökulmasta (Sokal, 2019). Haluan myös kasvattaa tietoisuutta eläinten, erityisesti koirien merkityksestä lasten elämässä ja tuoda eläimet ja niiden hyödyn entistä suuremmin näkyväksi. Haluan myös osaltani tuoda vanhemmille tieteellistä näkökulmaa lemmikin hankintaan, mikäli se on lapsesta kiinnostavaa, mutta vanhemmat vielä pohtivat hankinnan kannattavuutta. Vanhemmille rehellinen tieteellinen tieto lemmikin vaikutuksista perheen elämään tuo lemmikin hankinnankin helpommaksi (Sokal, 2019).

Suurin osa lähdemateriaalistani on etsitty Oula-Finnan, Ebscon tai ProQuestin kautta. Lähdemateriaaleina on erilaisia artikkeleita, E-kirjoja sekä fyysisiä kirjoja. Erityisesti fyysisiä kirjoja sekä artikkeleita löysin hyvin. Fyysisten kirjojen etsiminen oli erityisen helppoa hyvän kirjaston ansiosta. Kirjallisuuskatsaukselle tyypillisesti toteutin haut hyvin vapaamuotoisesti ilman tarkkoja määrittelyjä mm. sanamuodoista (Salminen, 2021). Halusin mahdollisimman paljon aihe-

seeni liittyviä tutkimuksia ja useat lähteet löytyivät mm. erilaisten Pro Gradu töiden lähdeluettelosta. Koen myös erilaiset Pro Gradu tutkimuksiin paneutumisen auttaneen oman tutkimuksen edetessä ja niiden avulla uusia näkökulmia on auennut myös omaan kandidaatintutkielmaani. Kansainvälisten lähteiden löytäminen oli suhteellisen helppoa, koska suomenkielinen tutkimus aiheesta on hyvin vähäistä. Tutkimusaineistoa etsiessä otin huomioon johdonmukaisesti tutkimukseni tavoitteet ja seuloin aineistoa kriteerini huomioon ottaen. Artikkelit olivat itselleni merkittäviä, sillä esimerkiksi myös Salminen (2021) nostaa esiin erilaiset alan julkaisut ja niiden merkityksen kirjallisuuskatsausta tehdessä.

4 Tulokset

Seuraavaksi esittelen tutkimukseni kannalta oleelliset tulokset, joiden avulla koiran roolia pedagogiikassa on mahdollista ymmärtää. Yleisesti tutkimusta eläinavusteisesta on jo jonkin verran saatavilla, mutta erityisesti lasten kanssa tehtävää eläinavusteista ja tätä myöten myös koiraavusteista aiheista on tutkimusta saatavilla vielä vähän (Daly & Suggs, 2010). Käyn ensimmäisenä läpi useat tutkimuksissa nousseet positiiviset vaikutukset läpi. Näitä ovat mm. oppimiseen vaikuttavat tekijät. Seuraavaksi käyn läpi, kuinka koiraavusteista toimintaa mahdollistetaan varhaiskasvatuksessa ja samalla kerron myös toimintaan liittyviä haasteita. Viimeisänä käyn läpi eettisyyden näkökulmaa koirien käytöstä varhaiskasvatuksen kentällä.

4.1 Koiraavusteisen pedagogiikan hyödyt

Päiväkodissa toimivaan koiraan jokainen lapsi luo omanlaisensa suhteen. Monet näistä vaikutuksista ovat positiivisia ja koiraavusteinen pedagogiikka tuo paljon uusia mahdollisuuksia oppimiseen (Jalongo, 2005). Koirat ja yleisesti eläimet tuovat paljon positiivista ihmisten elämään ja lapsi kokee eläimen yleisesti helposti lähestyttävänä, jonka vuoksi lapsi tuntee itsensä hyväksytyksi ja arvokkaaksi eläimen läsnäollessa (Sokal, 2019). Lapset myös suhtautuvat päiväkodissa oleviin koiriin yleisesti hyvin kiinnostuneesti ja innostuneesti (Sokal, 2019).

Monella lapsella, joilla on todettu esimerkiksi neuropsykiatrisia haasteita ovat hyötynet koiran kanssa tapahtuvasta oppimisesta. Kinnunen & Nikkari (2017) nostavat esiin erityisesti sen, kuinka lapsilla, jotka tavallisesti eivät kykene keskittymään muutamaa sekuntia pidempään, keskittyvät koiran avulla jopa viiden minuutin ajan. Koirien käyttöä ihmisen tukena on myös hyödynnetty nousevissa määrin esimerkiksi eri mielenterveyspalveluissa (Sams ym. 2006). Koiran tuoma tuki myös varhaiskasvatuksen kentällä perustuu vuorovaikutuksen sekä tunnetaitojen edistämiseen (Hoivakoirat, 2014). Tutkimusta tehdessäni tuloksista Melson (2001) mainitsee useassa kohdassa, kuinka ammattilaiset eli tässä tapauksessa varhaiskasvatuksen opettajat nostavat koiran tai muun eläimen merkitystä oppimiseen, erityisesti niillä lapsilla, joilla on joitakin haasteita kehityksessään. Melson (2001) nostaa kuitenkin esiin merkityksen myös yleisen tuen tason lasten oppimisessa ja myös heille koiran läsnäolosta on ollut hyötyä.

Tutkimuksissani merkittävimmäksi on noussut tulokset erityisesti puheen kehityksen kannalta. Sokal (2019) nostaa esiin erityisesti lukemisen ja pienempien lasten kohdalla tarinoiden kertomisen koiralle merkitykselliseksi puheenkehityksen välineeksi. Varhaiskasvatuksessa myös

lapsen ja koiran välisen kielettömän kommunikoinnin merkitys nousi esiin, sillä lapsella, joka ei osaa vielä puhua on helppo ilmaista itseään koiralla ymmärrettävästi myös ilman kielellistä kommunikointia (Melson, 2001). Myös Sinkkonen (2014) nostaa artikkelissaan esiin merkityksen koiran ei-kielellisestä viestinnästä, jonka avulla on mahdollista saada vuorovaikutus aikaan myös esimerkiksi pelkin elein. Koiran läsnäolo lisää usein myös toiminnassa mukana olevien ihmisten oma-aloitteista kommunikointia ja vuorovaikutusta (Kinnunen & Nikkari, 2017).

Tutkimuksessani koiran havaittiin tuovan lapselle esimerkiksi seuraa, erilaista ja eritasoista liikuntaa, vastuuta, pyyteetöntä rakkautta ja turvaa. Koiran avulla varhaiskasvatuksessa on mahdollista toimia ennaltaehkäisevästi mm. syrjäytymisen näkökulmasta, sillä koira-avusteisen pedagogiikan on todettu vähentävän syrjäytymisen riskiä (Ryan, 2000). Varhaislapsuudessa koira perheessä tai muussa lapselle läheisessä ympäristössä voi toimia äärimmäisen merkityksellisenä myös kasvun ja kehityksen näkökulmasta (Bone, 2013). Koira tarjoaa lapsille myös mahdollisuutta mm. hoivaamiseen, sillä yleisesti koira-avusteisessa työskentelyssä toimivat koirat nauttivat ihmisten huomiosta ja hoivasta (Ryan, 2000). Tämä antaa lapsille mahdollisuuden toteuttaa hoivan tarvetta elävään olentoon esimerkiksi nukkeleikin sijasta. Koiran läsnäololla pystytään vaikuttamaan myös lapsen sosiaalisten taitojen kehitykseen esimerkiksi empatiakyvyn, itsetunnon ja yleisen avoimuuden kasvuun (Karppinen, 2013).

Koira-avusteisella työskentelyllä on mahdollista antaa lapselle monia eri tuen muotoja. Melson (2003) mainitsee tuen muodoiksi esimerkiksi kognitiivisen, fyysisen ja emotionaalisen tuen, joilla on mahdollista merkittävästi edistää lasten oppimista. Myös Latvala-Sillman & Anundi (2018) tuovat esiin, kuinka koiran kanssa vuorovaikutuksessa oleminen nostaa mielihyvähormoni oksitosiinin vaikutusta ja vastavuoroisesti laskee stressihormoni kortisolin arvoja. Näin ollen koira todella luo ihmiselle hyvinvointia. Lapsen oppiminen tapahtuu paljon helpommin, kun stressitasot ovat matalalla. Ajan lapsen kohdalla tilanteessa, jossa opetellaan uutta vaikeaa asiaa ja huomio kiinnittyy voimakkaasti häneen, voi koira tuoda helpotusta tilanteeseen, kun huomio jakautuu myös koiraan (Wikberg, 2014).

Suhde eläimeen muotoutuu myös molemminpuoliseksi eli myös eläin luo suhdetta lapseen. Yleisesti vaikutukset myös koiraan ovat positiivisia, sillä se saa päiväänsä erilaista aktiivointia ja seuraa lapsista ja aikuisista varhaiskasvatuksen arjessa (Chandler, 2005). Koira tuntee vastavuoroisesti ihmisen kanssa vuorovaikutuksessa ollessaan itsensä lapsen tavoin rakastetuksi ja hyvinvoivaksi (Latvala-Sillman & Anundi, 2018). Koirien onkin todettu pitävän ihmistä per-

heenään ja se hakee erityisesti turvaa ihmisestä, jolloin se osoittaa luottamusta ihmiseen lajitovereita enemmän (Kinnunen & Nikkari, 2017). Koira-avusteisesta toiminnasta päiväkodissa hyötyvät siis kaikki, niin koira, kuin lapset sekä aikuiset.

4.2 Päiväkotikoirien toiminnan mahdollistaminen varhaiskasvatuksessa

Tyypillisesti päiväkodeissa satunnaisesti vierailevat koirat ovat kennelliiton koulutuksen käyneitä kaverikoiria. Kaverikoirat vierailevat yhdessä ohjaajansa kanssa eri paikoissa, kuten päiväkodeissa, ikäihmisten palvelukodeissa, kirjastoissa tai eri tapahtumisissa (Suomen Kennelliitto, n.d.). Kennelliiton kaverikoiratoiminta on myös hyväksytty vuonna 2013 hallitsevan järjestön AAIL, joka tarkoittaa Animal Assisted Intervention International täysjäseneksi (Suomen Kennelliitto, n.d.). Jos koira vierailee päiväkodissa säännöllisesti opettajan pedagogisena työvälineenä, tulee sillä olla esimerkiksi Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry:n soveltuvuuskoee tai muu vastaava koulutus suoritettuna (OPH, n.d.).

Koira-avusteisen pedagogiikan toteutuminen päiväkodeissa vaatii tavallista enemmän. Toiminnan toteutumisen edellytys vaatii sekä henkilökunnalta, että koiraohjaajalta tarkkaa suunnittelua sekä toiminnan arviointia ja tarvittaessa toimintatapojen muokkaamista (Sandt, 2020). Koirat kasvatus ja kuntoutustyössä ry (n.d.) nostaa esiin myös ehdottoman tärkeänä, ettei koira ole aggressiivinen tai muutoin pelokas. Koira-avusteisen toiminnan mahdollistaminen lapsen näkökulma huomioiden on helppoa, sillä jos ensimmäinen kerta koiran kanssa sujuu hyvin, takaa se usein myös lapsen halun osallistua toimintaan jatkossa (Wikberg, 2014).

Koira-avusteista pedagogiikkaa mahdollistaessa varhaiskasvatuksessa on hyvä muistaa lakisäänteisenä asiana koira-avusteisen toiminnan merkitseminen joko koko ryhmän varhaiskasvatussuunnitelmaan, jos toiminta koskee koko ryhmää tai vaihtoehtoisesti koskiessa vain tiettyjä lapsia, tulee toiminta merkitä lapsen henkilökohtaiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Koira-avusteinen pedagogiikka tulee merkitä, koska myös koira-avusteisen toiminnan tavoitteena on tukea lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan merkittäviä oppimiselle ja kehitykselle laadittuja tavoitteita (OPH, 2022). Koira-avusteinen pedagogiikka varhaiskasvatuksessa on myös koiran näkökulmasta helppo toteuttaa, sillä koirat haluavat olla läsnä ihmisten kanssa ja ne sosiaalisuivat äärimmäisen helposti, jolloin työskentely on helppoa (Latvala-Sillman & Anundi, 2018). Erityisesti lasten kanssa toimimiseen kehuttuja ja turvallisempia koirarotuja ovat mm. borderterrieri, kultainennoutaja, valkoinenpaimenkoira, villakoira, bokseri, englanninsetteri ja collie (Karppinen, 2013).

Käytännössä koira-avusteinen toiminta varhaiskasvatus yksikössä voi liittyä esimerkiksi toiminnan ohjauksen haasteisiin, tunnetaitojen kehittämiseen, itsetunnon nostattamiseen tai motorisiin vaikeuksiin lapsella. Koira-avusteiseen toimintaan liittyviksi tavoitteiksi voidaan asettaa esimerkiksi lapsen motorisien, kognitiivisten, sosiaalisten tai eettisten taitojen kehittämisen. Koira-avusteiseen toimintaan varhaiskasvatuksessa kuuluu usein erilaiset apuvälineet mm. kuvakortit, älypelit, koiran namit, purkit, tehtävapussit tai mahdollisia apuvälineitä voi myös suunnitella itse. Lapsi voi kokea äärimmäisen mielekkääksi esimerkiksi, jos hän on saanut tehdä koiralle lelun, joka annetaan toiminnan alkaessa. (Kahilaniemi, 2016).

Esittelen seuraavaksi muutamia konkreettisia esimerkkejä sitä, mitä koira-avusteinen pedagogiikka voisi olla varhaiskasvatuksessa. Esimerkkinä matemaattisten taitojen opettelusta voisi olla kuvakorttien mallista tapahtuva koiran namien laskeminen, ennen kuin lapsi saa antaa ne koiralle. Lapselle koira antaa motivaatiota näyttämällä iloaan ja rakkauttaan, jolloin lapsi todennäköisesti unohtaa tuokion liittymisen juuri hänelle haasteelliseen oppimiseen (Sokal, 2019). Konkreettisesti koira voi hyödyntää varhaiskasvatuksen arjessa myös esimerkiksi aamupiiri-toiminnan aikana, jolloin kaikilta lapsilta vaaditaan hetkellistä keskittymistä. Kuten Kinnunen & Nikkari (2017) mainitsevat, että koira auttaa keskittymisvaikeudesta kärsivää lasta, mutta esimerkiksi isoa koira voi silittää useampi lapsi kerrallaan, jolloin hyöty on useammalla tukea tarvitsevalla kerralla. Puheenkehityksen ja lukemaan oppimisen kannalta konkreettinen toiminta voisi liittyä esimerkiksi sadutukseen koiran läsnä ollessa. Esikouluikäinen lapsi voi jo osata lukea kirjaa koiralle, mutta sadutus on hyvä keino pienempien lasten tarinoita koiralle. Koiralle lukeminen ja puhuminen tuntuu usein helpommalta, koska koira ei arvostele esimerkiksi hitautta lukiessa tai puheessa tapahtuvia virheitä (Karppinen, 2013). Huomion kiinnittyminen koiraan voi myös laukaista jännityksen, joka lapsella voi olla usein pelkästään opettajan ja lapsen välisessä lukemisessa tai sadutuksessa (Wikberg, 2014). Konkreettisen toiminnan ei siis tarvitse erota merkittävästi muusta normaalista toiminnasta varhaiskasvatuksen arjessa, vaan koira tuodaan vain osaksi sitä helpottamaan lasten oppimista.

4.2.1 Haasteet koira-avusteisessa pedagogiikassa

Jokainen koira on yksilö ja myös koirilla olevat yksilölliset piirteet vaikuttavat toimivuuteen varhaiskasvatuksen kentällä erityisesti oppimishalun ja koiran oman kyvykkyyden näkökulmasta (Kupsala, 2011). Jokainen koira ei sovi kasvatustyöhön. Koiran ollessa osa pedagogista toimintaa on tärkeää muistaa, että se on kuitenkin aina eläin, jonka kommunikoinnin keinoja

emme voi koskaan täysin ymmärtää (Wikberg, 2014). Koira-avusteisen pedagogiikan konkreettisessa käytössä tulisi ottaa huomioon myös äärimmäisen tärkeänä erilaiset allergiat ja myös se fakta, että kaikki lapset eivät välttämättä pidä koirista tai pelkäävät niitä. Toimintaan ei siis tulisi pakottaa ketään vaan edetä rauhallisesti jokaista toiminnassa olevaa yksilöä huomioiden. Koira-avusteisessa toiminnassa haasteen muodostaa myös mahdolliset tarttuvat taudit. Koirasta ihmiseen tai toisinpäin tarttuvia tauteja kutsutaan zoonooseiksi, mutta nämä ovat äärimmäisen harvinaisia ihmisen ja koiran suurien aineenvaihdunnan erojen vuoksi (Karppinen, 2013).

Lasten kanssa toimintaan erityisesti varhaiskasvatusikäisten kanssa ei usein sovi vahvan saalis- tai vahtivietin omaavat koirat esimerkiksi belgianpaimenkoira tai venäjänvinttikoiria, koska koiran tulee kestää yllättäviä ääniä ja nopeasti muuttuvia tilanteita sekä toiminnan lomassa tapahtuvia virikkeitä tyynesti (Karppinen, 2013). Oman haasteensa koirien kanssa toimimisessa tuo koiran taipumus toimia aina yksilöllisen tilanteen mukaan, vaikka tilanteita olisi harjoiteltu paljon etukäteen (Wikberg, 2014). Tästä syystä eläimeen ei koskaan voida luottaa sataprosenttisesti ja vaaratilanteen riski on siis aina olemassa. Koirien mielestä erityisesti alle 2-vuotiaat lapset ovat usein kummallisia pienen koon takia (Karppinen, 2013). On siis tärkeää valita alle 2-vuotiaiden lasten ryhmässä toimivaksi koiraksi sellainen, joka on tottunut erityisesti pieniin lapsiin.

Allergiat ovat yleistyneet viimeisen 50 vuoden aikana valtavasti erityisesti länsimaissa (Karppinen, 2013). Allergioiden näkökulmasta tärkeää olisi huolehtia etukäteen siitä, että onko varhaiskasvatusyksikössä koirille allergisia ja kuinka toimitaan, jos joku allergisoituu (Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry, 2020). Allergian todennäköisyyttä on kuitenkin mahdotonta ennustaa etukäteen ja allergioissa oleva monimuotoisuus, ja aste-erot luovat haasteen toiminnan ennakoinnissa (Karppinen, 2013). Varhaiskasvatuksen opettajan tehtävänä on selvittää huoltajilta tarkkaan eri allergiat ja ottaa ne toiminnan suunnittelussa huomioon. Allergian näkökulmasta on tärkeää olla kaikille osapuolille tiedossa olevat toimintatavat siihen, jos jollakin lapsella tulee kesken toiminnan allergiaoireita, esimerkiksi lapsen antihistamiini tai astma lääkeyksityksen tulee olla nopeasti saatavilla. Tilat, jossa koira on ollut, tulee siivota ja tuulettaa asianmukaisesti, jos tilaan on tulossa esimerkiksi allerginen lapsi seuraavina päivinä mahdollisten allergiaoireiden välttämiseksi. (Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry, 2020). On todettu, että alle 2-vuotiailla lapsilla on noin viidellä prosentilla koira-allergia, kun taas vanhemmilla sukupolvilla allergiaa esiintyy selvästi vähemmän (Karppinen, 2013). Allergiaan tulee suhtautua vakavasti ja mahdollistaa kaikille osapuolille turvallinen kokemus koiran kanssa työskentelystä. Täysin allergiavapaata koirarotua ei ole olemassa. Koirien yksilölliset erot ovat suurempia, kuin rotujen

väliset, joten toiminnan onnistuminen allergian näkökulmasta täytyy selvittää jokaisen koiran kanssa erikseen (Karppinen, 2013).

Ennakkoluuloista huolimatta usein suurten jättirotujen edustajat ovat koira-avusteisessa pedagogiikassa äärettömän hyviä rauhallisesta, kärsivällisestä ja lempeästi luonteestaan johtuen. Nämä suuret koirat ovat siis äärimmäisen toimivia, mutta niiden haasteeksi muodostuu lyhyt elinikä, kokonsa aiheuttamat terveysongelmat ja konkreettisesti päiväkodissa toimintaa toteuttaessa nämä koirat tarvitsevat äärimmäisen suuren tilan. (Karppinen, 2013).

4.3 Koira-avusteisen toiminnan eettisyys

Koiran käyttöä kasvatustyövälineenä tulee pohtia myös eettisyyden näkökulmasta. Koiran käytössä tulee huomioida parhaalla mahdollisella tavalla koiran hyvinvointi ja toiminnan hyödyntäminen myös koiran näkökulmasta (Suomen Palveluskoiraliitto ry, 2021). Koira-avusteisessa toiminnassa erityisesti varhaiskasvatuksen kentällä on äärimmäisen tärkeää huomioida koiran yksilölliset ominaisuudet esim. koko, luonne, sosiaalisuus sekä voimakkuus, sillä erityisesti pienet lapset eivät osaa vielä hillitä aikuisten tavoin tunnereaktioitaan ja esimerkiksi innostuessaan voivat saada myös koiran innostumaan liikaa tai vaihtoehtoisesti voivat pelästyttää koiran, jolloin vaaratilanteen riskit ovat suuremmat (Latvala-Sillman & Anundi, 2018). Hoivakoirat (2014) tuovat esiin, kuinka kaiken koira-avusteisen toiminnan aikana opitaan lukemaan kehonkieltä, tunnetilaa ja energiatasoja, jonka seurauksena yhteys ja vuorovaikutus toimivat. Eettisyyden näkökulmaa voidaan pohtia myös siksi, että ihminen on käyttänyt hyväksi koiran kykyä lukea ihmisen tunteita ja emotionaalisia vihjeitä esimerkiksi suuttumusta ja tämän avulla koira on saatu kesyyntymään, jolloin siitä on saatu hyöty ihmiselle (Albuquerque ym., 2016).

Koira-avusteisessa toiminnassa koirat ovat keskeisessä roolissa, jolloin erityisesti niiden hyvinvointi tulisi olla etusijalla sekä myös Mignot ja kumppanit (2021) mainitsevat, kuinka koira-avusteista toimintaa koskevien säädösten tulisi koskea entistä enemmän koiria eikä niinkään ihmisiä. Koira-avusteisen pedagogiikan pääasiallisena eettisenä ohjeena voidaan pitää sitä, että koira riittää omana itsenään, eikä sitä tai sen luonnetta ole syytä muuttaa ihmisten vuoksi (Hoivakoirat, 2014). Eettisyyden näkökulmasta on myös haasteellista selvittää koiran oma mielipide asiaan. Muille osapuolille koira-avusteinen toiminta on täysin vapaaehtoista mm. varhaiskasvatuksen henkilöstölle, vanhemmille ja lapsille sekä koiran ohjaajalle, mutta koiralta asian selvittäminen on haasteellista (Latvala-Sillman & Anundi, 2018). Koira-avusteisen toiminnan yksi

keskeisimmistä tavoitteista on myös lapselle eettisyyden oppiminen liittyen eläinten ja luonnon käyttöön osana ihmisen tarpeita (Kahilaniemi, 2016).

Suomen eläinsuojelulaki (2020/1214) rinnastaa koiran esineeksi lain silmissä, jolloin eettisesti ihminen nousee eläimen yläpuolelle. Koira on kuitenkin todettu olevan myös paljon muuta. Esimerkiksi Kotrschal (2018) on nostanut esiin, kuinka koira on ihmisen kanssa tasavertainen ja kritisoinut koiran vertaamista esineeksi. Tulevaisuuden myötä koiran merkitys kasvaa entisestään mm. teknologisoitumisen myötä, jolloin koiran tasapuolinen vertaaminen ihmiseen tulee ajankohtaisemmaksi (Kotrschal, 2018). Myös Hoivakoirat ry (2014) nostaa esiin, kuinka koira edesauttaa toiminnallaan varhaiskasvatusympäristössä lapsia, mutta tarjoaa myös ihmiselle keinoja edistää mm. koiran oikeaa hoitoa ja yhteiskuntakelpoisuutta, jolloin edistetään myös koirien hyvinvointia.

Koira ohjaavan henkilön vastuulla on huolehtia eläinsuojelusäännösten, kuten levon, sopivien tilojen, koiran taukojen ja ulkoilutuksen toteutumisesta sekä päättää oman koiransa työskentelyajat ja juuri sille yksilölle sopivat työskentelytavat mahdollistaen näin kaikille osapuolille mielekkään toiminnan (OPH, n.d.). Erityisesti koiralle rutiinit ovat tärkeitä ja tästä syystä äkillisiä muutoksia koiran hoidossa tulisi välttää, joten koira-avusteista toimintaa järjestäessä etenemisen tulisi tapahtua koiran ehdoilla (Suomen eläinsuojelulaki, 2023/1163). Ohjaajan on tärkeää osata lukea koiran käytöstä ja tunnistaa, jos koiralla nousee työskentelyn aikana stressitasot liian korkealle ja osata myös selvittää mahdolliset syyt tälle (Wikberg, 2014). Eettisyydellä korostetaan erityisesti sitä, kuinka koira ei voi vaatia työskentelemään millään tavoin sairaana tai kipeänä eikä altistaa siitä kohtuuttomalle stressille (Wikberg, 2014). Terveeksi koiraksi määrittely tapahtuu yleisesti siten, ettei koiralla ole sellaista sairautta, mikä aiheuttaa sille jatkuvaa kipua tai pelkoa. Koira ei myöskään voida tuoda osaksi toimintaa, jos sillä on sellainen sairaus, jossa on vaarana saada yhtäkkiä kohtauksia, kuten epilepsia. (Suomen Kennelliitto, 2016). Koiran käyttöä tulisi siis arvostaa ja koiran tehdessä työtä parhain vastapalvelus on taata sille arvokas ja oikeudenmukainen lajityypillinen kohtelu koirana ja taata koiran tarvitsemat perustarpeet (Kinnunen & Nikkari, 2017).

Länsimaissa eläimet ja erityisesti koirat ovat saavuttaneet perheissä ihmismäisen aseman ja niiden hyvinvointia tukevia palveluja on useita. Ihmisten eläinkäsitykseen vaikuttavat monenlaiset tekijät. Näitä tekijöitä ovat mm. uskonnot, sosiaaliset normit, poliittinen ja taloudellinen järjestys, joiden avulla eläinkuva saa aivan uudenlaisia merkityksiä. Eläinkäsityksen katsotaan myös olevan monin tavoin ristiriitainen, sillä esimerkiksi koira on arvokas työtoveri, jota hoivataan

ja arvostetaan, mutta usein esimerkiksi sika mielletään tuotantoeläimeksi, jolla ei ole merkittävää arvoa ihmisten arjessa. (Kupsala, 2011). Luokittelemme siis omassa elämässämme konkreettisesti toisen eläimen paremmaksi, kuin toisen, vaikka tällä tavoin ihmisten luokittelu olisi äärimmäisen väärin. Koira ei myöskään toimi koskaan näin. Koira ei arvosta ihmistä ulkomuodon, koulutuksen, varakkuuden tms. perusteella, vaan koiralle ihminen on aina arvokas juuri sellaisena, kuin on (Kinnunen & Nikkari, 2017).

5 Johtopäätökset

Tutkimukseni tavoitteena oli saada selville, millaisia hyötyjä koira-avusteisella pedagogiikalla on ja kuinka sitä olisi mahdollista hyödyntää varhaiskasvatuksessa. Koira-avusteinen pedagogiikka on Suomessa vielä suhteellisen uusi menetelmä, joten tarkoitukseni oli selvittää myös konkreettisia keinoja ja ohjeita, kuinka sitä olisi mahdollista toteuttaa myös kenttätyössä varhaiskasvatuksen opettajana. Omassa tutkimuksessani tavoitteena oli tuoda myös koirannäkökulmaa esiin, sillä myös Hautamäki (2021) mainitsee, kuinka usein tutkimuksissa pääpaino on ihmiskeskeisyydessä. Tuloksistani voidaan havaita, että koira-avusteinen pedagogiikka on Suomessa vielä uusi menetelmä ja osittain tuntematon. Koira-avusteisella pedagogiikalla on osoitettu olevan paljon hyötyjä lasten oppimisen kannalta, mutta toiminnan mahdollistaminen vaatii usein paljon resursseja, eikä sen onnistuminen ole yksiselitteistä. Koirien käyttöön myös eettisyyden näkökulmasta vaaditaan paljon sekä koiranohjaajalta että toiminnasta vastaavalta varhaiskasvatuksen opettajalta.

Koira-avusteisella pedagogiikalla on paljon hyötyjä, mutta toteuttaminen on Suomen mittakaavassa vielä uutta. Koirien kanssa toimivia ja kouluttavia henkilöitä tulisi saada mahdollisuuksien mukaan entistä lähemmäksi varhaiskasvatusta ja toisin päin, jotta yhteistyön mahdollisuudet olisivat suuremmat. Konkreettisesti tuloksista voidaan havaita, kuinka koira todella luo ihmiselle fyysisesti hyvinvointia mm. stressitasojen lasku, jotta konkreettinen oppiminen on mahdollista (luku 4.1). Koira opettaa lapselle vastuunkantoa ja empatiaa, jolloin myös tulevaisuudessa tästä on hyötyä (Karppinen, 2013). Koira-avusteisesta pedagogiikasta hyötyvät kaikkien tuntuerojen lapset ja lapsi kokee itsensä erityisen merkitykselliseksi koiran seurassa, jolloin myös motivaatio on täysin erilainen (luku 4.1). Koiran avulla lapselle siis mahdollistetaan mahdollisimman helppo ja motivoiva ympäristö oppimiseen. Tuloksissani merkittävimäksi useassa kohdassa nousi se, että koiralla ei ole kykyä tuomita tai muodostaa ihmisistä ulkoisten ominaisuuksien vuoksi erilaista mielipidettä, jolloin jokainen lapsi pystyy muodostamaan omanlaisen suhteen koiraan ja oppimiseen ei missään vaiheessa liity häpeää, vaikka epäonnistumisia tulisikin (luku 4.3). Tutkimuksessani esille nousi myös se, ettei pelkkä koiran läsnäolo lisää lasten hyvinvointia vaan merkittäväntä oli juuri koiraan luotu suhde (Kinnunen & Nikkari, 2017). Suhde eläimen ja koiran välillä on myös merkittävä, vaikka koira onkin jonkun toisen oma (Chandler, 2005). Lapsen saama motivaatio koirasta on suurta. Koiran avulla lapselle on mahdollista opettaa jo varhain myötätuntoinen suhtautuminen myös muihin ihmisiin (Karppinen, 2013).

Puheenkehityksen näkökulmasta koirien kanssa korostunut ei-kielellinen viestintä on merkittävää (Sinkkonen, 2014). Koiran kanssa kommunikointiin emme tarvitse välttämättä sanoja ja erityisesti, jos puheentuottaminen tai vaihtoehtoisesti lukeminen on lapselle haastavaa, koiran kanssa kommunikointi ei vaadi onnistumista (Melson, 2001). Koiran läsnäololla lasta on tarkoitus saada rohkaistumaan myös itse vuorovaikutukseen ryhmässä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Näillä keinolla koira-avusteinen pedagogiikka vähentää myös syrjäytymistä ja sen riskiä, missä ennaltaehkäisy on juuri merkittävää (luku 4.1).

Kandidaatin tutkielmassani mielenkiintoista oli havaita se, että koirien käyttöön liittyy useita eettisiä näkökulmia. Onnistunut koira-avusteinen toiminta vaatii useita asioita toteutuakseen myös koiran kannalta mielekkäästi (luku 4.3). On tärkeää tiedostaa koiran hyvinvoinnin kannalta oleelliset asiat, jotta toiminta pysyisi mahdollisimman ammattimaisena. Toiminnan toteutusta ei tulisi kuitenkaan pelätä tai lykätä sen vuoksi, että se vaatii hieman enemmän järjestelyä. Wikberg (2014) mainitsee, kuinka työn palkitsevuus ja erityisesti lasten onnistuminen ja ilo ovat kaikkein parasta, jolloin vaivannäkö on sen arvoista. Koiralta ei voida vaatia mahdotto- muuksia ja toiminta täytyy lopettaa välittömästi, jos koira esimerkiksi stressaantuu liikaa (luku 4.3). Ihmisten hyvinvointi ja elintason nousu perustuvat monelta osin eläinten hyötykäytön tehostumiseen mm. eläimet avustajina, turkistarhaus ja kalankasvatus (Kupsala, 2011). Tärkeää on siis myös huomioiminen toiminnassa koiralähtöisyys ihmislähtöisyyden sijasta ja ottaa huomioon myös koiran näkökulma (luku 4.3).

Koira-avusteiseen pedagogiikkaan liittyy myös haasteita. Tuloksissani kaikista suurimmaksi näistä nousi erilaiset allergiat, jotka ovat yleistyneet viime vuosina paljon (luku 4.2). Allergioi- den kannalta merkityksellistä on toiminnan suunnittelu ja esimerkiksi koiran harjaaminen ennen toimintaa voi ehkäistä allergisia reaktioita (Jalongo ym., 2004). Tutkimukseni kannalta merkittäväksi nousi myös koirien taipumukset toimia aina tilanteen mukaan ja yllättävässä ti- lanteessa reaktio voi olla täysin uusi, joten vaaratilanteiden riskiä ei ole mahdollista koskaan kokonaan poissulkea (Wikberg, 2014). Lapset suhtautuvat koiriin hyvin emotionaalisesti, mikä voi olla koiralle tietyissä tilanteissa hyvin yllättävää (Melson, 2001). Haastavaksi toiminnan kannalta voi muodostua myös tilat, jos koira on suuri tai vaihtoehtoisesti koiran sairaudet voivat estää toimintaan osallistumisen myös hyvin äkisti (Karppinen, 2013).

Kandidaattitutkielmassani keskeisiä tuloksia olivat siis hyödyt liittyen koira-avusteiseen peda- gogiikkaan, keinot, joilla koira-avusteista pedagogiikka mahdollistetaan varhaiskasvatuksessa, koira-avusteisen pedagogiikan haasteet ja eettisyys koirien käytössä kasvatustyövälineinä.

Keskeisiä positiivisia vaikutuksia ovat mm. tunnetaitojen kehitys, kognitiivisen, sosiaalisen ja emotionaalisen tuen antaminen, puheenkehitys, onnistumisen kokemusten lisääminen sekä vastuullisuuden lisääminen. Koira opettaa ihmistä, mutta antaa sille myös paljon. Keskeisiä haasteita ovat erilaiset allergiat, aina olemassa oleva riski vaaratilanteille sekä erilaiset pelot. Eettisyyden näkökulmasta tuloksissa keskeistä oli koirien hyvä kohtelu, joka määrittää milloinkin mm. koiran terveyden tai liiallisen stressin, koiran oman mielipiteen selvittäminen toiminnan hyödyllisyydestä sekä ihmisen asennoituminen yleisesti eläimiin.

5.1 Jatkotutkimus

Tutkimusaihetta miettiessä mielenkiintoni oli erityisesti lasten oman kerronnan näkökulmassa, sillä usein edelleen varhaiskasvatus on monelta osin aikuislähtöistä. Minua kiinnostaa erityisesti, millaiseksi lapset kokevat itse koira-avusteisuuden varhaiskasvatuksessa ja mitä esimerkiksi heidän omat lemmikkinsä merkitsevät. Haluan kuitenkin säästää kerronnan näkökulman tulevaa gradua ajatellen, sillä tämä olisi mahtavaa päästä toteuttamaan tutkimuksena lapsiryhmässä. Lisäksi kerronnan näkökulmasta valmista tutkimusta en onnistunut juurikaan löytämään, joten toteutus kirjallisuuskatsauksen muodossa olisi ollut haastavaa. Haluaisin päästä kentälle tutkimaan ja kuulemaan itse lasten tarinoita heidän ja koirien välisestä suhteesta. Lapsi osaa tuoda itse parhaiten ilmi hänen ja koiran välisen suhteen merkityksen (Ikäheimo, 2013). Koen myös pedagogiikan näkökulman äärimmäisen mielenkiintoisena tutkittavana ja myös sen tutkiminen on tärkeää, ja sitä tutkimalla voimme oppia uutta koirien hyödyntämisestä esimerkiksi juuri lasten lukemaan oppimisessa (Jalongo, 2005). Lisää tutkimusta tarvittaisiin, sillä koiran ja muiden eläinten vaikutukset lapsen oppimisen, terveyden ja kokonaiskehityksen kannalta olisi tärkeää selvittää konkreettisesti (Friesen, 2010). Koen myös tärkeäksi vähentää entisestään varhaiskasvatuksen aikuislähtöisyyttä, jolloin lapsen kerron näkökulma tulee olemaan avainasemassa.

5.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Oman tutkimukseni keskiössä on lapset ja eläimet, joten koen tärkeäksi tuoda esiin näkökulman erityisesti heidän kannaltansa. Tutkimukseni toteutettiin kirjallisuuskatsauksen muodossa, joten luotettavuuden kannalta merkittävämmäksi nousee lähteiden luotettavuus. Myös Valli (2018) korostaa, kuinka tutkimuksen toteutus ilman luotettavaa ja hyvää aineistoa on mahdo-

tonta. Luotettavuuden takaamiseksi olen joutunut myös käymään pohdintaan pääni sisällä vaikuttavista ennakoasenteista. Tein pohdintaa erityisesti tutkimusaineiston tarkastelussa, sillä kriittisyys ja objektiivisuus myös oman hypoteesini ulkopuolelta oli tärkeää. On myös tutkimuksen onnistumisen kannalta tärkeää selvittää jo ennen tutkimuksen teon aloitusta aineiston monipuolisuus ja varmistaa niiden riittävyys, jotta tutkimusta on edes mahdollista aloittaa (Valli, 2018).

Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä oli itselleni hyvin vieras ennen tätä kandidaatintutkielmaa, joten ajatustyöskentelyyn paneutuminen oli merkittävää. Kirjallisuuskatsauksen yleisiä kriteerejä ovat mm. julkisuus, kriittisyys ja objektiivisuus (Salminen, 2021). Lähdin tavoittelemaan erityisesti näitä piirteitä heti tutkimukseni alusta. Jouduin työstämään omia havaintojani ja pohtimaan niitä kriittisesti jo lähteitä etsiessä ja suunnitelmaa tehdessä. Myös Valli (2018) korostaa, kuinka tutkijan omat tiedot, mielipiteet ja kokemukset vaikuttavat siihen, kuinka suhtaudumme aikaisempien tutkimusten tuloksiin.

Koen saaneeni omassa tutkimuksessani noudatettua näitä edellä mainittuja yleisiä kriteerejä. Olen panostanut erityisesti luotettavaan lähdemateriaaliin ja valinnut vertaisarvioituja artikkeleita ja keskittynyt etsimään alan asiantuntijoiden kirjoittamia kirjoja. Olen myös paneutunut erilaisiin koiriin liittyviin järjestöihin ja paneutunut sitä kautta koirien käyttöön kasvatustyössä. Olen ottanut huomioon eri näkökulmia ja pyrkinyt kaikilla tavoin tuottamaan luotettavaa tietoa aiheesta. Tässä kandidaatintutkielmassa jouduin myös asettamaan tutkimukselle lopun ja hyväksymään, ettei tutkimusongelmaa saada ratkaistua täysin (Salminen, 2021). Tämä oli itselleni haastavaa, sillä olen huomannut konkreettisesti, kuinka tietoa on saatavilla loputtomasti ja joskus oma tutkielma täytyy olla valmis lopettamaan.

6 Pohdinta

Tutkimuksen tulokset herättivät minut ajattelemaan, kuinka koira-avusteinen pedagogiikka on Suomessa vielä hyvinkin pientä. Tutkimuksen avulla haluan nostaa aihetta näkyväksi, jotta esimerkiksi itse pystyn toteuttamaan toimintaa konkreettisesti tulevassa työssä. Haluan rohkaista myös aiheesta vielä tietämättömiä varhaiskasvatuksen opettajia ottamaan aiheesta selvää, sekä aloittamalla toimintaa aivan pienin askelin. Aiheen vierautta korostaa myös se, että omien tämänhetkisten opintojen aikana aiheesta ei ole kerrottu missään vaiheessa. Tutkimukseni tuloksissa useat eri positiiviset vaikutukset voisivat tuoda monelle lapselle, jolla on haasteita jollakin oppimisen osa-alueella suuren avun. Koen siis erityisen merkittäväksi aiheen nostamista myös koulutuksen sisälle, vaikka pintaraapaisun verran.

Tämän tutkielman ja omien kokemuksieni pohjalta olen äärimmäisen vakuuttunut, että tulevaisuuden kenttätyössä koirista on varmasti paljon hyötyä. Koen myös tärkeäksi muistaa, että koira-avusteinen pedagogiikka ei välttämättä toimi jokaisen lapsen kohdalla, mutta tosiasiaa jokainen on yksilöllinen oppija, eikä maailmassa ole yhtä oikeaa tapaa, joilla kaikki oppivat parhaiten. On siis tärkeää pohtia asiaa ennakkoon ja punnita lapsiryhmän rakennetta sekä heidän kiinnostuksen kohteitaan. Koirien käytössä on aina riskinsä, koska eläimeen ei voi luottaa sataprosenttisesti, mutta vaaratilanteet ovat usein harvinaisia. Koiria käytetään myös viranomaisten apuvälineinä esimerkiksi poliisi- ja tullikoirina. Mielestäni tämä osoittaa hyvin sen, että koirissa on potentiaalia ja ne ovat suurimmaksi osaksi luotettavia ja uskollisia.

On tärkeää myös pohtia eettisesti, kuka määrittelee koiran olevan sopiva kasvatustyöhön. Todellisuudessa se on jonkun henkilön mielipide juuri siinä hetkessä, kun koira arvioidaan kokeenomaisesti. Jokainen tilanne on yksilöllinen ja maailmassa tapahtuu usein ennustamattomia asioita, joten ennakoinnilla on merkitystä. Lisäksi on hyvä pohtia esimerkiksi englantilaisen varhaiskasvatuksen eroavaisuuksia suomalaiseen varhaiskasvatukseen. Tutkimukseni lähteissä oli useita kansainvälisiä artikkeleita, joten eroavaisuudet on hyvä ottaa huomioon, sillä eri maiden välisessä kasvatuksessa on eroja. Nämä tekijät osoittavat mielestäni myös oman tutkielmani tarpeellisuuden juuri tässä hetkessä. Koira-avusteisen pedagogiikan merkitys on kasvamassa ja uskon tulevaisuudessa saavani koiristani paljon hyötyä varhaiskasvatuksen opettajan työssä.

Lähteet

Albuquerque, N., Guo, K., Wilkinson, A., Savalli, C., Otta, E. & Mills, D. 2016. *Dogs recognize dog and human emotions*. *Biology letters* January 2016.

Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino. [Adobe Digital Editions -versio]. Haettu osoitteesta: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789517685030>

Allergia-, Iho- ja Astmaliitto ry. (2020). *Allergiat huomioon koulujen koira-avusteisessa työs-kentelyssä*. Haettu osoitteesta: https://www.allergia.fi/site/assets/files/21713/allergiat_huomi-oon_koulujen_koira-avusteisessa_tyoskentelyssa.pdf

Anderson, K. L. (2007). Who let the dog in? how to incorporate a dog into a self-contained classroom. *TEACHING Exceptional Children Plus*, 4(1), 1–17. Haettu osoitteesta: <https://doi.org/10.31228/osf.io/bzs6v>

Bone, J. 2013. The animal as fourth educator: A literature review of animals and young children in pedagogical relationships. *Australasian Journal of Early Childhood* 38(2), 57

Chandler, C. K. 2005. *Animal assisted therapy in counseling*. New York: Routledge.

Daly, B. & Suggs, S. 2010. Teachers' experiences with humane education and animals in the elementary classroom: Implications for empathy development. *Journal of Moral Education* 39(1), 101–112.

Hautamäki, L. (2021). *Millainen on hyvä eläinavusteinen interventio?: käsikirja eläinavusteisten menetelmien laadukkaaseen toteuttamiseen eri toimintaympäristöissä*. Kela. Haettu osoitteesta: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/331626/Kuntoutustakehittamassa29_saavutettava.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Helenius, A. & Korhonen, R. (2008). *Esipuhe*. Teoksessa: Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.). *Pedagogiikan palikat: Johdatus varhaiskasvatukseen ja-kehitykseen*. (1. painos). Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Hoivakoirat. (2014). *Tarina. Miksi koirat?* Yhdistyksen Internet-sivut. Haettu osoitteesta: <http://www.hoivakoira.fi/>

Ikäheimo, K. (2013). Eläimen ja ihmisen suhde. Teoksessa: K. Ikäheimo (toim.). *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa*. (s. 5–10). 1. Painos. Solution Models House. Yliopistopaino Helsinki.

Jakkula, K. (2008). Ensimmäiset vuodet luovat lapsen kehityksen perustan. Teoksessa: Helenius, A. & Korhonen, R. (toim.). *Pedagogiikan palikat: Johdatus varhaiskasvatukseen ja-kehitykseen*. (s. 33–43). (1. painos). Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Jalongo, M. (2005). ”What are all these dogs doing at school?” Using therapy dog to promote children’s reading practice. *Childhood Education*, 81 (3), 152–158. Haettu osoitteesta: <https://www.proquest.com/docview/210396642/fulltextPDF/F55C516CE80F41CFPQ/1?accountid=13031>

Jalongo, M. R., Astorino, T., & Bomboy, N. (2004). Canine visitors: The influence of therapy dogs on young children's learning and well-being in classrooms and hospitals. *Early Childhood Education Journal*, 32 (1), 9–16. Haettu osoitteesta: <https://www.deepdyve.com/lp/springer-journal/canine-visitors-the-influence-of-therapy-dogs-on-young-children-s-f3BEzBkBGv?key=springer>

Kahilaniemi, E. (2016). *Asiakkaan toiminnallisuuden tukeminen koiraavusteisin menetelmin. Eläinavusteinen interventio*. Tampere: Voimatassu Ky.

Karila, K. & Lipponen, L. (2013). Esipuhe. Teoksessa: Karila, K. & Lipponen, L. (toim.). *Varhaiskasvatuksen pedagogiikka*. (s.7–8). Tampere: Vastapaino. [Adobe Digital Editions -versio]. Haettu osoitteesta: <https://www.ellibslibrary.com/book/978-951-768-412-5>

Karppinen, S. (2013). *Koira lapsiperheessä* Helsinki: Art House.

Kettukangas, T. (2020). Arkea, kokopäiväpedagogiikkaa vai mitä se varhaiskasvatus oikeastaan olikaan? *Tutkittua varhaiskasvatuksesta-lehti*. Haettu osoitteesta: <https://tutkittuavarhaiskasvatuksesta.com/2020/03/20/arkea-kokopaivapedagogiikkaa-vai-mita-se-varhaiskasvatus-nyt-oikeastaan-olikaan/>

Kinnunen, A. & Nikkari, P. (2017). *Koira auttaa ja ilahduttaa*. Lääketieteellinen aikakauskirja Duodecim. 23/2017. Haettu osoitteesta: <https://www.duodecimlehti.fi/duo14052>

Klementtilä, H. (2013). Apurieläinten historiaa länsimaissa: koira, hevonen ja kissa. Teoksessa: Ikäheimo (toim.). *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa.* (s. 64–74). 1. Painos. Solution Models House. Yliopistopaino Helsinki.

Koirat kasvatus- ja kuntoutustyössä ry. (n.d.). Ammattieettiset ohjeet. Haettu osoitteesta: <http://www.kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/koira-tyoparina/ammattieettiset-ohjeet/>

Kotrschal, K. (2018). How wolves turned into dogs and how dogs are valuable in meeting human social needs. *People and Animals: The International Journal of Research and Practice*, 1(1), 6. 1–3. Haettu osoitteesta: <https://docs.lib.purdue.edu/pajj/vol1/iss>

Kupsala, Saara. (2011). Ihmisen ristiriitainen suhde eläimiin. Teoksessa: Niemelä, Jari; Furman, Eeva & Halkka, Antti (toim.) *Ihminen ja ympäristö.* (s.112–115). Helsinki: Gaudeamus Oy.

Latvala-Sillman, P. & Anundi, E. (2018). Työparina koira: Koira sosiaali-, terveys- ja kasvatustalan työssä (Ensimmäinen painos.). 3–110. Sanasilta Oy

Lock, R. (2019). Exploring posthuman pedagogies: the practice and ethics of decentring the human. *Journal of Early Childhood Education Research*. Volume 8, Issue 2, 2019, pp.296–311. Haettu osoitteesta: <https://journal.fi/jecer/article/view/114117/67316>

Lundell, K. & Haapasaari, M. (2013). Koira-avusteisuus–Kokemuksia ja ajatuksia Suomesta. Teoksessa: Ikäheimo (toim.). *Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa.* (s. 64–74). 1. Painos. Solution Models House. Yliopistopaino Helsinki.

Melson, G. F. 2001. *Why the wild things are: animals in the lives of children.* Cambridge: Harvard University Press.

Melson, G., Fine, A. (2010). Animals in the lives of children. Teoksessa: A. Fine (toim.). *Handbook of Animal-Assisted Therapy. Theoretical Foundations and Guidelines for Practice.* (s.31–39). 3. Painos. Elsevier Academic Press.

Mignot, A., Leboucher, G., Servais, V. ja de Luca, K. (2021). The State of Animal-Assisted Interventions in France: Is the IAHAIO Model Relevant? *People and Animals: The International Journal of Research and Practice*: 4(1), 7. 1–2. Haettu osoitteesta: <https://docs.lib.purdue.edu/pajj/vol4/iss1/7>

Opetushallitus. (n.d.). Koirat koulussa–koira-avusteisen toiminnan ohjeistus oppilaitoksille. Haettu 20.4.2023 osoitteesta: <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/koirat-koulussa-koira-avusteisen-toiminnan-ohjeistus-oppilaitoksille>

Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Määräykset ja ohjeet 2022:2a. Haettu osoitteesta: (https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf)

Pihlainen, K., Reunamo, J. & Kärnä, E. (2019). Lapset varhaiskasvatuksen arvioijina – Lasten mukavana pitämät asiat päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. *Varhaiskasvatuksen tiedelehti*. Haettu osoitteesta: <https://journal.fi/jecer/article/view/114108/67307?acceptCookies=1>

Salminen, A. (2021). Mikä kirjallisuuskatsaus? – Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisu. Haettu osoitteesta: https://moodle oulu.fi/pluginfile.php/1569655/mod_resource/content/1/Mik%C3%A4%20kirjallisuuskatsaus.pdf

Sandt, D. D. (2020). Effective implementation of animal assisted education interventions in the inclusive early childhood education classroom. *Early Childhood Education Journal*, 48(1), 103–115. Haettu osoitteesta: <http://dx.doi.org/10.1007/s10643-019-01000-z>

Sams, M. J., Fortney, E. V. & Willenbring, S. 2006. Occupational therapy incorporating animals for children with autism: a pilot investigation. *The American Journal of Occupational Therapy* 60(3), 268–274.

Schnorr, P. (2010). *Mitä on koira-avusteinen pedagogiikka? – Näkemyksiä koira-avusteisen koulutuksen tuomista hyödyistä käytännön työhön.* [Blog post]. Haettu osoitteesta: <https://blogs.helsinki.fi/graduparaati/2020/02/25/mita-on-koira-avusteinen-pedagogiikka/>

Sinkkonen, J. (2014). Lapsen yksilöllinen kehitys ja suhde eläimiin. Teoksessa Ikäheimo, K. (toim.). *Karvaterapiaa: Eläinavusteinen työskentely Suomessa.* (s. 36–43). 1. Painos. Solution Models House. Yliopistopaino Helsinki.

Sokal, L. (2019). Balancing benefits and risks of Animal-Assisted Activities (AAA) in Child Care Centres. *Early Childhood Education Journal*. 273-283, 48, 3. Haettu osoitteesta: <https://www.proquest.com/docview/2291821134/fulltextPDF/D2B96D33C2A8439BPQ/1?accountid=13031>

Suomen Kennelliitto ry. (2016). Laatusuositus yleisten kirjastojen lukukoiratoimintaan. Haettu osoitteesta: <https://www.kennelliitto.fi/files/lukukoiratoiminnan-laatusuositus>

Suomen Kennelliitto ry. (n.d.). Kaverikoirat. Haettu osoitteesta: <https://www.kennelliitto.fi/koirat/kaverikoirat>

Suomen Palveluskoiraliitto ry. (2021). Suomen palveluskoiraliitto ry:n eettiset ohjeet. Haettu osoitteesta: <https://www.palveluskoiraliitto.fi/media/ajankohtaista/spkl-eettiset-ohjeet-ja-sitoumus.pdf>

Wikberg, M. 2014. *Koira työkaverina sosiaali-, kasvatus- ja terveysalalla*. Canis. 8 (2), 28–31. Haettu osoitteesta: <http://kasvatus-kuntoutuskoirat.fi/wp-content/uploads/2013/12/Koira-avusteinen-toimintaterapia-2-20141.pdf>

Valli, R. (toim.). (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5. uud. ja täyd. p.). PS-kustannus. [Adobe Digital Editions -versio]. Haettu osoitteesta: <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524515160/preview>

Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 8.7.2010/674. Haettu (20.04.2024) osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100674>